

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 25.2.2020

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 25.02.2020

Yleisten asioiden neuvosto kävi keskustelun Eurooppa-neuvoston 26.-27.3.2020 annotoidusta asialistasta. EU:n taloudellisen perustan vahvistamista ja kilpailukyvyn kehittämistä pidettiin tärkeimpänä kysymyksenä. Digitaalisen ja vihreän siirtymän potentiaali on hyödynnettävä täysimääräisesti. On huomioitava myös oikeudenmukaisuus ja sosiaaliset vaikutukset. Kiinan ja muiden strategisten kumppanien kanssa tulisi tehdä yhteistyötä globaalien standardien ja tasapuolisten toimintaedellytysten edistämiseksi. Moni nosti esille myös EU:n laajentumisen.

Neuvosto hyväksyi neuvottelujen avaamisen EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa sekä neuvotteluohjeet komissiolle. Jäsenvaltiot olivat tekstiin tyytyväisiä ja pitivät sitä tasapainoisena. EU:n yhtenäisyyden merkitystä korostettiin. Huomiota kiinnitettiin myös erosopimuksen toimeenpanoon.

Komissio esitteli ehdotuksensa EU:n laajentumispolitiikan tehostamisesta. Keskustelussa painotettiin tarvetta edetä sekä laajentumismetodologian uudistamisessa että Pohjois-Makedonian ja Albanian jäsenyysneuvottelujen avaamisessa. Moni korosti tarvittavien päätösten tekemistä maaliskuussa. Komissio totesi keskustelun jatkuvan ensi viikolla valmistuvien maaraporttien pohjalta.

Komissio esitteli vuoden 2020 työohjelmansa. Neuvosto kävi julkisen keskustelun komission työohjelmasta ja toimielinten yhteisestä lainsäädäntötyön suunnittelusta. Jäsenvaltioiden kommentoissa korostuivat etenkin Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja Euroopan digitaalinen valmius sekä niiden alaiset aloitteet. Moni toi esille, että sisämarkkinoiden kehittämistä olisi voitu painottaa komission työohjelmassa enemmän.

Muut asiat -asiakohdassa komissio kertoi uuden oikeusvaltiosyklin valmisteluista. Jäsenvaltiot otetaan tiiviisti mukaan prosessiin. Komissio aikoo julkistaa ensimmäisen vuosittaisen oikeusvaltioraportin siten, että neuvosto voisi keskustella siitä Saksan puheenjohtajakaudella.

Suomea edusti kokouksessa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

Kokouksen aluksi monivuotista rahoituskehystä (MFF) koskeva asiakohta päätettiin poistaa asialistalta.

A-kohtien luetteloiden hyväksyntä

Molemmat A-kohtien asiakirjat (6135/20 ja 6136/20) hyväksyttiin keskustelutta.

Eurooppa-neuvoston 26.-27.3.2020 valmistelu

Puheenjohtaja totesi maaliskuun Eurooppa-neuvoston keskittyvän perinteisesti talousasioihin. Asialistalla ovat EU:n taloudellisen perustan vahvistaminen, mukaan lukien digitaalisen ja vihreän siirtymän tuomat mahdollisuudet. Tässä yhteydessä esillä ovat myös tulevaisuuteen katsova teollisuuspolitiikka ja pk-yritysten tukeminen. Digitaalisuus on asialistalla myös omana otsikkonaan, mukaan lukien turvallisuuskysymykset, 5G, tekoäly ja data. Asialistalla on myös EU:n laajentuminen. Ulkosuhteiden osalta päämiesten on tarkoitus keskustella EU-Kiina -suhteista, arvioida Intia-huippukokouksen tuloksia ja valmistella Zagrebin Länsi-Balkan -huippukokousta. Lisäksi Eurooppa-neuvoston on määrä hyväksyä oikeus- ja sisäasioiden strategiset suuntaviivat.

Komissio tuki Eurooppa-neuvoston asialistaa. Maaliskuussa on tulossa komission paketti, joka kattaa teollisuuspolitiikkastrategian, pk-yrityksiä koskevan strategian, raportin sisämarkkinoiden esteistä, sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanoa koskevan toimintasuunnitelman ja kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman. Tulisi kehittää uusia rajat ylittäviä alliansseja (vrt. European Battery Alliance). Komission prioriteetteja ovat myös hallinnollisen taakan vähentäminen ja investointien helpottaminen sekä muut haasteet, joita yritykset kohtaavat sisämarkkinoilla. Komissio on jo antanut esitykset digistrategiasta, tekoälystä ja datasta. Digipuolella 5G:llä on iso rooli. Myös kyberturvallisuuden on panostettava. Komissio on antanut ehdotuksen laajentumismetodologian uudistamisesta. Maaraportit julkaistaan maaliskuun alussa. Samalla valmistellaan Länsi-Balkan -huippukokousta.

Käydyssä keskustelussa maaliskuun Eurooppa-neuvoston tärkeimmäksi asiaksi nostettiin EU:n taloudellisen perustan vahvistamisen. Talouskasvua ja kilpailukykyä on kehitettävä kestävästi ja oikeudenmukaisesti unohtamatta kunnianhimoisia ilmastotoimia. Isot trendit kuten digitaalinen ja vihreä siirtymä tuovat uusia mahdollisuuksia, jotka tulisi hyödyntää täysimääräisesti. Samalla on huomioitava oikeudenmukaisuus ja sosiaaliset vaikutukset. Investointeja toivottiin lisää etenkin vähiten kehittyneille alueille ja pk-yrityksille. Keskustelussa nousivat esille myös EU:n kilpailupolitiikan ja teollisuuspolitiikan uudistaminen sekä sisämarkkinoiden kehittäminen ja jäljellä olevien esteiden poistaminen. Moni korosti tarvetta kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan.

Digitaalista siirtymää pidettiin yleisesti EU:n taloudellisen perustan vahvistamisen kulmakivenä. Tulisi kehittää yhteisiä standardeja. 5G ja tekoäly nähtiin keskeisinä työkaluina. Huomiota kiinnitettiin myös turvallisuuskysymyksiin ja kyberuhkien torjumiseen. Tavoitteena tulee olla turvallinen verkosto, jossa kaikki noudattavat yhteisiä sääntöjä ja jossa data liikkuu vapaasti.

Monet pitivät hyvänä, että päämiehet käyvät strategisen keskustelun Kiina-suhteista ja Intia-huippukokouksen seurannasta. Tarvitaan koordinaatiota ja systemaattista yhteistyötä kolmansien maiden kanssa globaalien standardien ja tasapuolisten toimintaedellytysten edistämiseksi.

Laajentumisen osalta painotettiin tarvetta edetä rinnakkain laajentumismetodologian uudistamisessa sekä Pohjois-Makedonian ja Albanian jäsenyysneuvottelujen avaamisessa. Moni korosti tarvittavien päätösten tekemistä maaliskuussa.

Suomi totesi odottavansa Eurooppa-neuvostolta ohjausta jatkotyölle kilpailukyyn ja kasvun edistämiseksi. Vihreän ja digitaalisen siirtymän tarjoamien mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää integroitua lähestymistapaa. Tarvitaan johdonmukaisia politiikkoja, jotka luovat edellytyksiä kestäväälle kasvuille. Sisämarkkinoiden syventäminen on avainasemassa taloudellisen perustan lujittamisessa ja EU:n vahvistamisessa globaalina digitalouden toimijana. Reilut, avoimet ja kilpailukykyiset kotimarkkinat ovat myös lähtökohta tasapuolisten toimintaedellytysten edistämiseksi ja paras tapa vastata globaaliin kilpailuun. Avoimen ja sääntöpohjaisen kauppapolitiikan edistämistä on jatkettava myös globaalilla tasolla.

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteet

a) Neuvoston päätös luvan antamisesta aloittaa neuvottelut uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa

b) EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhde – seuraavat vaiheet

Asiakohdan aluksi neuvosto hyväksyi päätöksen tulevaa suhdetta koskevien neuvottelujen avaamisesta, kokouksen pöytäkirjaan liitettävän lausuman sekä neuvotteluohjeet komissiolle. Puheenjohtaja totesi, että EU:lla on nyt valmius seuraavaan vaiheeseen siirtymiseen.

Komissio (pääneuvottelija Barnier) kiitti kaikkia hyvistä työstä sekä komissiolle osoitetusta luottamuksesta. Mandaatti on kunnianhimoinen ja tasapainoinen. Se antaa myös tarvittavan liikkumavaran neuvotteluihin.

Barnier totesi, että UK:n pääministerin ja hallituksen viimeaikaisissa ulostuloissa on ollut nähtävissä peräytymistä ja eriytymistä yhdessä sovitusta poliittisesta julistuksesta. Tämä on herättänyt kysymyksiä koskien tasapuolisia toimintaedellytyksiä (level playing field), ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä, EU:n tuomioistuimen roolia (esim. oikeus- ja sisäasioita koskevassa yhteistyössä) sekä kaikki yhteistyöalat kattavaa hallintokehystä.

Barnier muistutti, että vapaakauppasopimukset räätälöidään aina tapauskohtaisesti. UK:ta ei voi verrata Kanadaan, Etelä-Koreaan tai Japaniin. UK on maantieteellisesti hyvin lähellä, ja esimerkiksi kaupan volyymi on liki kymmenen kertaa suurempi kuin Kanadan kanssa. Neuvottelumandaatti sisältää EU:n pääperiaatteet. On yksi mandaatti yhdelle sopimukselle. Vapaakauppasopimukseen tulee kyteä kalastus sekä tasapuoliset toimintaedellytykset.

Barnier painotti, että EU:n tulee olla valmis kaikkiin vaihtoehtoihin 31.12.2020 jälkeen. UK ei aio hakea siirtymäkauden pidennystä, joten se tulee tällöin lähtemään sisämarkkinoilta ja tulliliitosta. Rajatarkastuksiin on oltava valmius. Mahdolliset tullit ja kiintiöt riippuvat neuvottelujen lopputuloksesta. Rajallinen neuvottelu-aika on hyödynnettävä mahdollisimman tehokkaasti. Komissio raportoi neuvostolle säännöllisesti neuvottelujen etenemisestä.

Lisäksi Barnier korosti tarvetta varmistaa erosopimuksen täytäntöönpano, erityisesti kansalaisten oikeuksien, rahoitusratkaisun ja Irlannin suhteen. Komission varapuheenjohtaja Šefčovič toimii EU:n edustajana ja yhteispuheenjohtajana erosopimuksen täytäntöönpanoa valvovassa yhteiskomiteassa.

Käydyssä keskustelussa jäsenvaltiot olivat tyytyväisiä neuvottelumandaattiin ja pitivät sitä tasapainoisena. EU:n yhtenäisyyden merkitystä korostettiin. UK:n kanssa halutaan kattava ja läheinen suhde, mutta samalla on suojattava sisämarkkinoita ja varmistettava tasapuoliset toimintaedellytykset. Keskustelussa nostettiin esille muun muassa kalastus, yhteistyö sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden alalla, liikenne, rahoituspalvelut ja henkilötietojen suoja. Tarvetta varmistaa erosopimuksen tehokas täytäntöönpano painotettiin.

Suomi piti mandaattitekstiä tasapainoisena ja korosti tarvetta vaalia EU:n yhtenäisyyttä jatkossakin. Näkemyksemme lentoliikennettä, tietovirtoja ja tasapuolisia toimintaedellytyksiä koskien on otettu huomioon. Lentoliikennesopimus tulisi saada valmiiksi ennen siirtymäkauden loppua. EU:n periaatteista, kuten sisämarkkinoiden jakamattomuudesta ja tasapuolisista toimintaedellytyksistä, sekä jo sovitusta asioista on pidettävä kiinni.

Barnier totesi, että monien mainitsema yhtenäisyys on EU:n menestyksen avain. Tavoitteena on minimoida brexitin kielteiset vaikutukset. UK tekee luonnollisesti omat suvereenit päätöksensä. Kyse on siitä, onko EU:n ja UK:n välillä 1.1.2021 alkaen uusi kumppanuus vai ei. Sopimukseen tarvitaan molemmat osapuolet. Vapaakauppasopimusta, kalastusta ja tasapuolisia toimintaedellytyksiä tarkastellaan kokonaisuutena. Myös liikenne ja liikkuvuus ovat tärkeitä aiheita. Rahoituspalvelujen ja

tietosuojaan osalta puhutaan yksipuolisista toimista. Erosopimuksen Irlantia koskevassa järjestelyssä on kyse sisämarkkinoista, ei vain Irlannin tilanteesta. Järjestely on pantava täytäntöön asianmukaisesti.

Barnier aikoo keskustella aihepiiristä EU-maiden päämiesten ja kansallisten parlamenttien kanssa. Toimivaltakysymyksiin palataan myöhemmin. On huomattava, että nyt luodaan vasta perustuksia EU:n uudelle suhteelle UK:n kanssa. Kokonaisvaltaisen suhteen rakentaminen tulee viemään vuosia.

Laajentuminen sekä vakautus- ja assosiaatioprosessi

Puheenjohtaja totesi, että tavoitteena on hyväksyä maaliskuun neuvostossa päätelmät koskien nyt esiteltävää uutta metodologiaa sekä jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa. Keskustelu käydään, kun komission raportit ao. maiden edistymisestä ovat saatavilla.

Komissio (komissaari Várhelyi) katsoi maaliskuun päätelmien pohjustavan osaltaan toukokuun Länsi-Balkan -huippukokousta Zagrebissa. Laajentuminen ja Länsi-Balkan ovat tärkeitä aiheita ”geopoliittiselle komissiolle”. Uuden metodologian ajatuksena on tehostaa laajentumisprosessia. Periaatteet ja kriteerit ovat samat kuin aiemminkin, mutta jäsenvaltioiden omistajuus korostuu. Keskeisiä tavoitteita ovat laajentumisprosessin uskottavuus (kummankin osapuolen sitoutuminen sekä reformien – erityisesti oikeusvaltiouudistusten – pitkäjänteinen toimeenpano), vahvempi poliittinen ohjaus (esim. vuotuiset tapaamiset päämiestasolla), jäsenvaltioiden asiantuntemuksen parempi hyödyntäminen sekä prosessin dynaamisuuden lisääminen (ml. neuvottelulukujen kokoaminen klustereihin, kriteerien saavuttamisen tarkempi määrittely ja mahdollisuus peruuttaa prosessissa tarvittaessa). Albaniaa ja Pohjois-Makedoniaa koskevat raportit valmistuvat ensi viikolla. Komissio toivoo, että jäsenyysneuvottelut voidaan avata ja uusi metodologia ottaa käyttöön maaliskuussa.

Alustavassa keskustelussa ilmaistiin laajasti tukea komission esittelemälle metodologialle sekä neuvotteluiden avaamiselle Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa. Osa alleviivasi prosessien samanaikaisuutta, osa taas totesi tarkastelevansa päätöksiä komission tulevien raporttien valossa. Esille nostettiin myös laajempi yhteistyö Länsi-Balkanin maiden kanssa sekä naapurussuhteet EU-maiden kanssa. Kreikka kertoi lyhyesti edellisenä päivänä Thessalonikissa pidetystä Länsi Balkan -konferenssista (”From Thessaloniki to Zagreb”).

Suomi totesi olevansa valmis tarkastelemaan laajentumispolitiikan tehostamista. Se ei saa kuitenkaan viivästyttää Pohjois-Makedoniaa ja Albaniaa koskevia päätöksiä. Tulisi päästä eteenpäin ja saada aikaan päätöksiä maaliskuussa. Komission ajatukset ovat hyvä pohja konsensuksen rakentamiselle. Erityisesti vahvistettu oikeusvaltiopainotus on tervetullut. Huomiota on kiinnitettävä myös viestintään. Ollaan tehostamassa prosessia ja antamassa lisää kannustimia ehdokasmaille.

Komissio totesi keskustelun jatkuvan maaraporttien pohjalta ensi viikolla. Neuvosto palaa asiaan maaliskuussa.

Lainsäädäntötyön suunnittelu

a) Komission työohjelma 2020

b) Yhteinen julistus, joka koskee lainsäädännön painopisteitä

Puheenjohtaja viittasi keskustelun pohjaksi jakamaansa asiakirjaan (5820/20).

Komissio esitteli vuoden 2020 työohjelmansa, joka luo kehyksen myös uuden komission tulevien vuosien työohjelmille. Työohjelman keskiössä on vihreä ja digitaalinen siirtymä. Komissio on jo antanut vihreän kehityksen ohjelman ja digipaketin. Seuraavaksi on tulossa eurooppalainen ilmastolaki sekä teollisuuspolitiikkapaketti. Komissio edistää sosiaalista markkinataloutta kiinnittäen huomiota muun muassa EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudelleen tarkasteluun, Agenda 2030 -tavoitteisiin ja pk-yritysten rahoitusmahdollisuuksiin. ”Geopoliittiselle komissiolle” tärkeitä teemoja ovat myös laajentuminen ja suhteet avainkumppaneihin (ml. Länsi-Balkan, itäinen kumppanuus, Afrikka). Lisäksi

valmisteilla on uusi maahanmuutto- ja turvapaikkasopimus, demokratiaa koskeva toimintasuunnitelma ja oikeusvaltioperiaatetta koskeva vuosiraportti. Komissio panostaa myös tulevaisuuden ennakkointiin ja parempaan sääntelyyn, mukaan lukien ”Fit for future” -foorumi ja ”yksi sisään, yksi ulos” -periaate.

Toimielinten yhteistä ohjelmasuunnittelua ollaan käynnistämässä asiantuntijatasolla. Toimielinten yhteisessä julistuksessa on tarkoitus keskittyä niihin tavallisen lainsäätämisenjärjestyksen alaisiin aloitteisiin, joiden käsittely voidaan realistisesti saattaa loppuun vuoden aikana. Komissio katsoo, että näitä ovat kaikki uudet lainsäädäntöehdotukset sekä ne keskeneräiset ehdotukset, joista on yhteinen näkemys toimielinten välillä. Yhteinen julistus tulisi hyväksyä maaliskuussa.

Monivuotisesta ohjelmoinnista ei ole aiempia kokemuksia, mutta sen tulisi kattaa yhteiset prioriteetit koko lainsäädäntökaudella. Neuvoston lähtökohtana on EU:n strateginen ohjelma (2019–2024). Monivuotinen ohjelmointi voitaisiin kytkeä myös tulevaisuuden ennakkointia koskevaan aloitteeseen.

Käydyssä keskustelussa korostuivat etenkin Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja Euroopan digitaalinen valmius sekä niiden alaiset aloitteet. Monet mainitsivat oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin/rahaston. Yhteisen julistuksen osalta painotettiin myös muun muassa MFF:ään liittyviä sektorikohtaisia ehdotuksia sekä maahanmuutto- ja turvapaikkasopimusta. Useissa puheenvuoroissa todettiin, että sisämarkkinoiden kehittäminen olisi voinut näkyä vahvemmin komission työohjelmassa.

Suomi tuki vahvaa painotusta vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Komission ajattelu ihmisten hyväksi toimivasta taloudesta vastaa pitkälti Suomen puheenjohtajakauden hyvinvointitalousajattelua. Kilpailukyvyyn rinnalla tulee huolehtia sosiaalisesta Euroopasta. Tasa-arvostrategia on tervetullut. Uusi oikeusvaltiosykli ja -raportti ovat merkittäviä askeleita eteenpäin. Ulkosuhteissa Afrikka-painotus on perusteltu. Tärkeitä ovat myös kokonaisvaltainen maahanmuutto- ja turvapaikkasopimus ja ripeä eteneminen MFF:ään liittyvien sektorikohtaisten ehdotusten osalta sitten kun MFF-sopu on saavutettu.

Puheenjohtaja kiitti hyvää keskustelusta, jonka pohjalta voidaan edetä yhteisen julistuksen ja myöhemmin myös monivuotisen ohjelmoinnin suhteen.

Muut asiat

Komissio (komissaari Reynders) informoi ministerejä uuden oikeusvaltiosyklin valmisteluista. Ensimmäisen vuosiraportin valmistelu on hyvässä vauhdissa. Yhteistyö jäsenvaltioiden kanssa sekä jäsenvaltioiden tasavertainen kohtelu on tärkeää. Jäsenvaltioiden yhteyshenkilöiden verkosto on jo pitänyt ensimmäisen kokouksensa, jossa keskusteltiin metodologiasta ja jäsenvaltioilta pyydettävistä tiedoista. Jäsenvaltioilta on pyydetty myös kirjallisia kommentteja. Vuosiraportti tulee kattamaan oikeuslaitoksen itsenäisyyteen, korruption vastaiseen torjuntaan, mediapluralismiin sekä checks and balances -järjestelmään liittyviä kysymyksiä. Lähteinä käytetään kansainvälisiltä järjestöiltä saatavia tietoja, jäsenvaltioiden lähettämiä tietoja sekä maavierailuja. Tavoitteena on välttää päällekkäisyyksiä ja liiallista hallinnollista taakkaa. Vuoden 2019 neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelua koskevien päätelmien mukaisesti komissio aikoo julkistaa ensimmäisen raporttinsa ajoissa ennen neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelua. Komissio tekee yhteistyötä tulevan puheenjohtajavaltion Saksan kanssa.

Aiheesta käytettiin muutama komissiota tukeva puheenvuoro, joissa korostettiin oikeusvaltioperiaatteen merkitystä ja EU:n oikeusvaltiovälineiden yhteensovittamista. Uusi mekanismi ei voi kuitenkaan korvata SEU 7 artiklan menettelyjä. Esille nostettiin myös Euroopan neuvoston lähteiden hyödyntäminen.

Suomi tuki komissiota korostaen tarvetta edistää oikeusvaltiohaasteiden ennaltaehkäisyä, lisätä tietoisuutta ja parhaiden käytänteiden vaihtoa sekä identifioida yleisiä kehityskulkuja EU:ssa ja jäsenvaltioissa. Komission oikeusvaltiosykli on arvokas lisä EU:n työkalupakkiin. Suomi toivoo, että ensimmäisestä vuosiraportista voitaisiin keskustella Saksan puheenjohtajakaudella.

Komissio vahvisti aikovansa käyttää laajasti kaikkia olennaisia lähteitä, kuten Euroopan neuvoston ja EU:n perusoikeusviraston (FRA) materiaalit. Tavoitteena on sitouttaa työhön kaikki EU:n toimielimet. Neuvoston puolella yleisten asioiden neuvoston lisäksi joistain aspekteista voitaisiin keskustella myös oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa. Komissio toivoo keskustelua myös kansallisella tasolla. Työtä jatketaan myös muiden oikeusvaltiövälineiden osalta, mukaan lukien SEU 7 artiklan menettelyt.

Suomen edustajat

Ministeri Tuppurainen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

6134/20

Liitteet

Viite

Asiasanat	brexit, Euroopan komissio, Eurooppa-neuvosto, laajentuminen, toimielinten väliset suhteet, YAN Yleisten asioiden neuvosto, Oikeusvaltioperiaate
Hoitaa	OM, SM, UM, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SP, STM, TEM, TK, TPK, TULLI, VH, VM, VTV, YM